

«НАПЕРАД», газета дэмакр. кірунку ў Зах. Беларусі. Выдавалася 12.12.1929 — 3.10.1930 у Вільні на бел. мове раз у тыдзень. Асн. задачай рэдакцыя лічыла аб'яднанне разрозненых у выніку рэпрэсій урада Ю.Пілсудскага сіл бел. вызв. руху, стварэнне адзінага бел. нац. фронту. Асвятляла пытанні эканам. і паліт. жыцця ў краіне і за яе межамі, выкрывала палітыку польск. урада ў справе насаджэння на бел. землі асадніцтва, адстойвала інтарэсы бел. працоўных перад адміністрацыяй. Змясціла статут Цэнтр. саюза бел. культ. і гасп. арг-цый і інфармацыю пра яго 1-ы з'езд. Друкавала асобныя творы бел. пісьменнікаў, у т.л. філас.-літ. эсэ «Янка Купала». Выйшаў 31 нумар. Закрыта ў сувязі з фін. цяжкасцямі выдаўцоў.

А.С.Ліс.

НАПЕРСТАЎКА (*Digitalis*), род кветкавых раслін сям. залознікавых. Каля 35 відаў. Пашыраны ў Еўропе, Зах. Азіі і Паўн. Афрыцы. На Беларусі 1 від — Н. буйнакветная (*D. grandiflora*). Трапляецца ў хмызняках, на ўзлесках. Культывуецца Н. пурпуровая (*D. purpurea*).

Двух- і шматтадовыя травяністыя расліны, радзей кусты і паўкусты. Сцеблы прамыя, негалінастыя. Лісце чаргаванае, сучэльнае, ланцэтападобнае або прадаўгавата-яйцападобнае. Кветкі ў верхавінаквых густых гронкападобных суквеццях, няправільныя, пераважна буйныя, жоўтыя, пурпуровыя, рудаватыя. Вяночак двухлубы, званочкавы, нагадвае напарстак (адсюль назва) або шарападобна ўздуты. Плод — каробачка. Трава Н. (пераважна лісце) выкарыстоўваецца ў медыцыне. Лек. і дэкар. расліны. Ядавітыя.

Наперстаўка ржавая.

НАПЕЎ, мелодыя, прызначаная для вак. выканання (часам і інстр. мелодыя напеўнага характару). У прафес. музыцы тэрмін «Н.» наз. пераважна мелодыі кантыленнага складу. Найб. пашыраны ў этнамузыкалогіі, дзе Н. называюць мелодыі нар. песень.

НАПЕЎНЫ ВЕРШ, гл. ў арт. *Народнае вершаскладанне*.

НАПЛАЎНЫ МОСТ, мост, пралётныя канструкцыі якога апіраюцца на плыткі, баржы, пантоны, замацаваныя якарамі.

Берагавая частка Н. м. мае бэзчэную канструкцыю на палевых або рамна-палевых апорах. Пераходная ч. шпэрніра злучаецца з берагавой і забяспечвае пераход транспарту на рачную частку, якая робіць асудку пад нагрукі. Рачная ч. (уласна мост) будзецца па разразной, шпэрнірай або неразразной схемах, мацуецца тросамі да берагоў. На суднаходных рэках у Н. м. робяць вывадное зв'язно, якое на час пропуску суднаў адбужоўваецца. Найб. пашыраны з Н. м. — *пантонны мост*. Найчасцей выкарыстоўваюцца ў ваен. справе. *І.І.Леановіч.*

НАПЛЫЎ (біял.), мясцовае патаўшчэнне ствала, галіны ці караня ў выніку разрастання тканак пад уплывам раздражняльнікаў, мех. пашкоджанняў, заражэння паразітарнымі грыбамі і інш. Бываюць Н. з гладкай паверхняй і адносна правільнай будовай драўніны, трапляюцца на ствалах усіх парод; Н. з шышкаватай паверхняй (капы), са звільстым і хаатычным (свілаватым) размяшчэннем валокнаў у драўніне, абумоўлены паяўленнем вял. колькасці спячых пупышак і трапляюцца на лісцевых пародах. Драўніну Н. выкарыстоўваюць у вытв-сці дробных маст. вырабаў.

НАПОРНЫЯ ВОДЫ, падземныя воды ў ваданосных пластах, якія ізаляваны славадапранікальнымі гарызонтамі; валодаюць пружкай ёмістасцю і пры ўскрыцці могуць самавылівацца на паверхню. Даюць узровень вады вышэй верхняга кантакту водазмяшчальных і водатрывалых парод. Характарызуюцца: п'езаметрычным узроўнем падземных вод (узровень, які ўстанавіўся ў свідравінах пры ўскрыцці Н.в., вымяраецца ў атмасферах ці абс. адзнаках вышыні); вышынёй напору (адлегласць паміж верхнім кантактам ваданосных і водатрывалых парод і п'езаметрычным узроўнем, вымяраецца ў метрах) і напорах (вышыня п'езаметрычнага ўзроўню над нулявой — узр. м. — паверхняй параўнання, вымяраецца ў метрах). Фарміраванне напору адбываецца за кошт гідрастатычнага (гл. *Артэзіянскія воды*) і залішняга пластавага ціску. Гідрагеалагічныя структуры могуць складацца з некалькіх (10 і болей) гарызонтаў Н.в. П'езаметрычныя ўзроўні ўтвараюць п'езаметрычную паверхню, якая на гідрагеалагічных картах адлюстроўваецца лініямі роўных напору — *гідрэізап'езамі*. Паводле характару п'езаметрычнай паверхні вызначаецца напрамак руху і нахіл патоку Н.в. Жыўленне Н.в. адбываецца за кошт перацякання з *грунтавых вод* і паверхневага вадасцёку (у горных раёнах). Разгрузка Н.в. адбываецца на паверхню зямлі ў выглядзе ўзыходных крыніц, у грунтавыя воды, у вышэй- і ніжэйзалеглыя напорныя ваданосныя гарызонты (адпаведна ў абласцях разгрузкі і на водападзелех). Н.в.

добра захаваны ад паверхневага забруджвання, маюць высакаякасныя арганалептычныя ўласцівасці (смак, пах, колер, празрыстасць і інш.). Прэсныя Н.в. з'яўляюцца асн. крыніцай цэнтралізаванага гасп.-пітвога водазабеспячэння, мінеральныя выкарыстоўваюцца ў бальнеатэрапіі і вытв-сці лячэбна-сталовых вод. *М.С.Капора.*

Э.Ф.Напраўнік.

НАПРАЎНІК Эдуард Францавіч (24.8.1839, Бішч каля г. Градзец-Кралаве, Чэхія — 23.11.1916), рускі дырыжор, кампазітар, муз. дзеяч. З 1854 вучыўся ў Арганнай школе і Ін-це Майдэля ў Празе. З 1861 у Расіі, з 1863 пам. капельмайстра, з 1869 першы капельмайстар (гал. дырыжор) Марыінскага т-ра. У 1869—81 кіраваў сімф. канцэртамі Рус. муз. т-ва. Удзельнічаў у пастаноўцы каля 80 опер, дырыжыраваў прэм'ерамі опер Ц.Кюі, А.Сярова, М.Рымскага-Корсакава, П.Чайкоўскага, А.Рубінштэйна і інш. Паставіў тэатралогію «Пярсеінак нібелунга» Р.Вагнера (1900—05), «Фідэлію» Л.Бетховена (1905), «Арфей і Эўрыдыка» К.В.Глюка (1911) і інш. Аўтар опер «Дуброўскі» (паст. 1855, у Дзярж. т-ры оперы і балета Беларусі ў 1948), «Ніжгародцы» (паст. 1868), «Гарольд» (паст. 1886), «Франчэска да Рыміні» (паст. 1902), 4 сімфоній (каля 1866—79), сімф. пазм. сюіт для сімф. арк., фантазіі на рус. тэмы для скрыпкі з арк., камерна-інстр. ансамбляў, п'ес для фп., скрыпкі і фп., для вялянчэлі і фп., рамансаў.

Літ.: Міхеева Л.В. Э.Ф.Направнік. М., 1985.

НАПРУЖАНАСЦЬ МАГНІТНАГА ПОЛЯ, вектарная фіз. велічыня, якая характарызуе магн. поле. Роўная геам. рознасці *магнітнай індукцыі* $\vec{B}$, падзеленай на *магнітную пастаянную* μ_0 , і *намагнічнасці* асяроддзя $\vec{J}$: $\vec{H} = \vec{B} / \mu_0 - \vec{J}$. Для ізатропных асяроддзяў $\vec{H} = \vec{B} / \mu_0$. Калі аднародны і ізатропны *магнетык* поўнаасцю запаўняе ўсю прастору з магн. полем, Н.м.п. не залежыць ад яго *магнітнай пранікальнасці* і супадае з Н.м.п., створанага той жа сістэмай макраскапічных токаў у вакууме. Адзінка Н.м.п. ў СІ — *ампер на метр*. Гл. таксама *Паўнага току закон*.